

Motion till riksdagen 2005/06: MJ446

av **Sven Gunnar Persson m.fl. (kd)**

Liv och fiske i Östersjön och Västerhavet

Motionen delad mellan flera utskott

1 Innehållsförteckning

1	Innehållsförteckning.....	1
2	Förslag till riksdagsbeslut.....	3
3	Inledning	7
3.1	Östersjön – ett världsunik hav	7
4	Föroreningar i havet	8
4.1	Övergödning.....	8
4.2	Miljögifter	9
4.3	Oljeutsläpp från fartyg	10
4.3.1	Avsiktliga oljeutsläpp.....	11
4.3.2	Låt fartygen lämna olja gratis i hamnarna	11
4.3.3	Fartygshaverier.....	11
4.4	Avgaser från sjöfart.....	12
4.5	Giftiga båtbottnfärger	13
4.6	Utombordsmotorer	13
4.7	Algblomning	14
4.8	Nedskräpning	14
5	Faunavård.....	15
5.1	Tumlare	15
5.2	Valfångst	16
6	Formellt skydd av havsområden.....	17
6.1	Östersjön är ett särskilt känsligt havsområde	17
6.2	Marina reservat och andra skyddade marina områden	18
6.3	Revidering av Helsingforskonventionen	19
6.4	Öresund	19
7	Behovet av forskning	19
8	Vindkraftverk till havs	20
9	Uthållig förvaltning av fiskebestånden.....	20
9.1	Salthalten och syresättningen i Östersjön	20
9.2	Ny fiskevårdsplan behövs	21
9.3	Reformering av kvotsystemet.....	21
9.3.1	Pelagiskt fiske	21

Fel! Okänt namn på

9.3.2	Kustnära fiske	22
9.3.3	Återupprätta förtroendet mellan fiskare och myndigheter	22
9.4	Åtgärder mot överfiske	23
9.4.1	Torskfisket i Östersjön.....	23
9.4.2	Administrativa åtgärder	24
9.4.3	Reformera EU:s fiskepolitik.....	25
9.4.4	Inrätta skyddade reservat	26
9.4.5	Förbättrad samverkan	26
9.5	Samförvaltning	27
9.6	Fångstmetoder	27
9.6.1	Selektiva redskap	27
9.6.2	Vildlekande lax.....	27
9.7	Hinder för vandringsfisk.....	28
9.8	Fiskkonsumenternas roll.....	29
9.9	Revidering av FN:s havsrättskonvention	29
10	Yrkesfiskarnas villkor	30
10.1	Spökfiske	30
10.2	Fiskekonto	30
10.3	Fartygsbyte	31
10.4	Inför ett yrkesfiskaravdrag.....	31
10.5	Dumpade gifter.....	32
10.6	Utbildning.....	32
10.7	Fiskeberoende näringar.....	33
10.8	Säl och skarv	33
11	Vattenbruk	34
11.1	Tillståndsgivning och tillsyn.....	35
12	Fritidsfiske och fisketurism	35
12.1	Det fria handredskapsfisket	35
12.2	Vandringsfiskens möjligheter	36
12.3	Fredningsområden	36
12.4	Fisketurism	36

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör ta initiativ till en analys av flytgödsets effekter och vidta lämpliga åtgärder för att minska dess påverkan på övergödningen av Östersjön.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör utreda införandet av ett system med handel med utsläppsätter för övergödande ämnen som sprids till havet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förlängning av det undantag Sverige fått vad gäller EU:s regler om dioxinhalterna i fet fisk.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att prioritera arbetet med att identifiera och sanera källor till kadmium och PCB, såväl i Sverige som i andra Östersjöländer.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige aktivt bör verka inom Helsingforskonventionen (Helcom) för att fartygen skall kunna lämna sin spillolja gratis i alla Östersjöns hamnar.¹
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för att IMO beslutar att transport av tunga oljor med enkelskroviga fartyg snarast skall förbjudas på allt vatten i Östersjön.¹
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU bör ge teknikbistånd till de nya medlemsländerna så att de kan uppgradera sina fartyg i sjösäkerhetshänseende.¹
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det i det hårt trafikerade Bornholmsgattet bör införas krav på lots eller motsvarande kompetens i besättningen.¹
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att all handelssjöfart bör flyttas söder och öster om Hoburgs bank.¹
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige genom IMO bör verka för att det blir möjligt att införa lämpliga regler som begränsar bekvämlighetsflaggade fartygs tillträde till vatten och hamnar i Östersjön.¹
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lämpliga nödhamnar längs Sveriges kuster skall anges i enlighet med överenskommelser inom EU.¹
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att vid hamnarna inrätta miljöstationer med möjlighet att ta emot skräp gratis, som exempelvis fiskebåtar fångat upp.¹
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att fiskare, när de fiskat upp sin kvot, skall tilldelas miljöstöd för att arbeta med städning till havs och utmed kusterna.

Fel! Okänt namn på

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för att medel bör utgå från EU:s strukturfonder eller annan lämplig EU-medfinansiering för att kompensera de fiskare som drabbas ekonomiskt av EU:s regler mot bifångster av tumlare.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i internationella sammanhang skall verka emot varje försök att återinföra kommersiell valfångst.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för att även de ryska vattnen inkluderas i PSSA-klassningen av Östersjön.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för att komplettera de bestämmelser som skall gälla i det PSSA-klassade Östersjön med lämpliga föreskrifter om fartygens konstruktion och besättningens kompetens.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om marina skyddsområden.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inrättande av marina reservat, där allt fiske förbjuds.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att revidera Helsingforskonventionen i syfte att för Östersjöregionen tillskapa en operativ gemensam myndighet med möjlighet att utfärda juridiskt bindande förordningar om miljöstörande verksamhet i och kring Östersjön.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att fullständigt klarlägga de rättsliga möjligheterna för Sverige och Danmark att begränsa sjöfart i Öresund.¹
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU bör förlägga ett marint miljöforskningsinstitut till Östersjöområdet.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en utredning om en ny fiskevårdslag snarast bör tillsättas.
24. Riksdagen begär att regeringen ger Fiskeriverket i uppdrag att ta fram förslag på system med individuella överlåtelsebara fiskekvoter inom det pelagiska fisket.
25. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om system med fiskedagar i stället för fiskekvoter inom det kustnära fisket.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att öka förtroendet och förståelsen mellan fiskenäringen och olika myndigheter.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att överföra ansvaret för kvalitetskontroll av fisk och fiskeprodukter från Kustbevakningen till Fiskeriverket.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om check-points.²

Fel! Okänt namn på

29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sveriges regering bör verka inom EU för att resurserna i tredje land inte överutnyttjas, att subventionerna av fjärrfisket minskar, att konsekvensbeskrivning alltid görs när nya avtal ingås samt att nödvändiga uppföljningar av tredjelandsavtalen görs ur ett resursförvaltnings- och utvecklingsperspektiv.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om en förbättrad samverkan mellan fiskerinäringen, forskningen, myndigheter och miljöorganisationer, både regionalt, nationellt och internationellt.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att regeringen bör stimulera utvecklingen av väl fungerande samförvaltningsformer.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att lagstiftningen bör förtydligas så att det framgår att fasta fångstredskap ej är tillåtna vid älvmyningar.
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att staten bör stå för kostnaderna vid ansökan om godkännande för miljömärkning för de bestånd där svenska fiskare huvudsakligen är verksamma.
34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sveriges regering snarast bör ta initiativ till en omfattande reform av FN:s havsrättskonvention i syfte att skapa tydliga rättsliga regler kring vem som har rätt att bruka olika delar av det begränsade resursutrymmet i haven.
35. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om införande av ett utjämningskonto – ett ”fiskekonto” – för yrkesfiskarna.³
36. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om lagstiftning som innebär att negativa saldon för inventarietillgångar tillåts.³
37. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att regeringen bör verka för att påskynda yrkesfiskaravdragets införande, bl.a. genom att aktualisera frågan inom ministerrådet.³
38. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om lagstiftning som förbättrar den ekonomiska tryggheten för yrkesfiskare vad gäller de kostnader som kan uppstå till följd av skador orsakade av kemiska stridsmedel och miljöfarliga kemiska ämnen.
39. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att en fisketeknisk yrkeshögskoleutbildning bör etableras för att tillgodose näringsens behov av välutbildad arbetskraft.⁴
40. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att säl- och skarvbestånden skall regleras genom ansvarsfull viltförvaltning utifrån jaktetiska principer och med tydliga regler i form av tider och andra villkor.
41. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till ett program för hur vattenbruket kan utvecklas i Sverige.

Fel! Okänt namn på

42. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av forskning om alternativ till utfodring med fiskmjöl inom kyckling- och svinproduktion.
43. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillstånd för vattenbruk bör vara relaterade till utsläpp av närsalter i stället för den nuvarande ordningen där tillstånd är relaterat till produktionsmängd.
44. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att på försök skapa en möjlighet för vattenägare att kunna bilda lokala fiskevårdsområden för att reglera utomstående handredskapsfiske även vid kusterna och de stora sjöarna.
45. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att vattenägarens fritidsfiske för husbehov i normalfallet bör vara tillåtet i områden som är fredade från fritidsfiske.

¹ Yrkandena 5–12 och 21 hänvisade till TU.

² Yrkande 28 hänvisat till FöU.

³ Yrkandena 35–37 hänvisade till SkU.

⁴ Yrkande 39 hänvisat till UbU.

3 Inledning

En av hörnpelarna i den kristdemokratiska ideologin är förvaltarskapstanken, som innebär att människan på ett ansvarsfullt sätt skall förvalta och utveckla jordens resurser. Detta innebär dels att naturresurserna skall förvaltas så att de på ett långsiktigt uthålligt sätt kan vara till nytta för människorna, dels att naturen i sig har ett värde som ibland måste skyddas från människans verksamheter. När det gäller förvaltningen av våra hav är båda dessa uppgifter aktuella.

Havet har många användningsområden, där fisket kanske är det äldsta och viktigaste. Havsfisket är numera internationellt, vilket kräver internationella överenskommelser. Detta sker genom EU, inom FN-organet International Maritime Organization (IMO), Helsingforskonventionen (Helcom) och Konventionen för skydd av Nordostatlanten (Ospar). Kristdemokraterna instämmer i EU:s åsikt, att fisk i första hand skall fiskas för människoföda, att fisket skall vara ekologiskt hållbart och att kustfisket skall bevaras. Det överfiske som skett är oroande. En kontroll av att fiskekvoter respekteras är svår att genomföra men krävs för att fiskekvoterna skall fungera. Ett för stort fiskeuttag gynnar ingen, utan resulterar långsiktigt i att näringen dör ut.

Kristdemokraterna är mycket kritiska mot att regeringen inte presenterat någon skarp proposition för att bl.a. genomföra de åtgärder som föreslås av Havsmiljökommissionen (SOU 2003:72). I stället presenteras det en skrivelse (skr. 2004/05:173) som visserligen innehåller många bra tankar, men inga förslag till riksdagsbeslut. Det är nu hög tid att regeringen börjar genomföra de nödvändiga havsmiljöåtgärderna, inte bara pratar om dem.

3.1 Östersjön – ett världsunikt hav

Större delen av Sveriges kust gränsar till Östersjön, ett innahav som vi delar med åtta andra stater. Östersjön är inte vilket hav som helst. Det är ett världsunikt bräckvattenhav med ett särskilt ekosystem. De flesta arter är utsatta för saltstress eftersom de lever i vad de uppfattar som antingen för salt eller för sött vatten. Östersjön kännetecknas därför bland annat av en låg artrikedom, vilket gör att varje art har en avgörande betydelse för ekosystemets funktion. Den långsamma vattenomsättningen i Östersjön gör att gifter och andra kemikalier inte rinner ut ur innahavet i någon större omfattning, utan stannar kvar och anrikas. Östersjön är idag ett av världens mest förorenade havsområden.

Dessa omständigheter gör att det är motiverat att ta särskilda hänsyn till Östersjöns miljö och djurliv. Det är därför angeläget att Sverige går i täten för ett gemensamt ansvarstagande för Östersjöns miljö. Framtiden för de levande organismerna i Östersjön kan säkras endast om viljan att bevara innahavets ekosystem etableras och stabiliseras i de länder som omger det. Miljösamarbetet måste därför kombineras med en i övrigt hållbar samhällsutveckling och demokratiskt samarbete i regionen – ekonomiskt, socialt, kulturellt och politiskt.

Fel! Okänt namn på

4 Föroreningar i havet

4.1 Övergödning

Sverige har åtagit sig att minska den mänskligt orsakade kvävebelastningen till Östersjön söder om Ålands hav med 50 % under perioden 1985–2005. Detta har totalt misslyckats. I regeringens miljömålsproposition (prop. 2004/05:150) föreslås att utsläppen av kväve till haven söder om Ålands hav skall ha minskat med 30 % år 2010 i förhållande till 1995 års nivå. Utsläppen av fosfor från mänsklig verksamhet till sjöar och vattendrag föreslås minska med 20 % mellan 1995 och 2010. Detta mål kan nås men kräver ytterligare åtgärder.

Övergödning orsakas av utsläpp från trafik, reningsverk, industrier och jordbruk. Övergödningen medför syrebrist och effekten blir döende insjöar och minskande blåstång i havet. Blåstången är viktig då den utgör en naturlig ”barnkammare” för fiskar och vattendjur.

För att komma till rätta med problemen med våra förorenade vatten måste, i första hand, kraftfulla åtgärder vidtagas för att minska utsläpp och miljögifter, men det är också oerhört angeläget att kalkningen av försurade sjöar fortsätter. Åtgärder behövs för att få fungerande reningsverk på andra sidan Östersjön, och Sverige måste även fortsättningsvis ge bistånd till de länder som står för de största utsläppen från reningsverk. Även svenska reningsverk måste dock minska kväveutsläppen, till exempel genom att samma krav ställs på reningsverken i inlandskommunerna med avrinning mot Östersjön som i kustkommunerna. Med ny teknik beräknas nettoutsläppen av kväve till havet kunna minska med ca 6 000 ton per år. Kväveutsläppen från jordbruket måste också motverkas, till exempel genom att utöka möjligheten för jordbrukare att ansöka om miljöstöd i form av fast träda, fånggrödestöd, vårplöjning samt anläggning och skötsel av våtmark. Frikostigare regler för utdelande av så kallat LBU-stöd behövs. Även när det gäller jordbrukets näringsutsläpp är det viktigt att stödja utvecklingen i Baltikum.

Havsmiljökommissionen föreslog att odlingen av fånggrödor skall permanentas till att omfatta 100 000 ha. Även arealen åkermark som vårbearbetas istället för höstbearbetas föreslogs permanentas till att omfatta 100 000 ha. Idag odlas fånggrödor på ca 185 000 ha, varav 76 000 ha även vårbearbetas. Dessutom vårbearbetas (utan fånggrödor) 17 000 ha. Miljöersättning för odling av fånggrödor är 900 kr/ha och för vårbearbetning 400 kr/ha. De båda miljöersättningarna kan kombineras. Tillsammans beräknas dessa åtgärder medföra att kväveläckaget minskar med 1 800–2 100 ton per år (Källa: Jordbruksverkets rapport 2005:14b).

Vidare föreslog Havsmiljökommissionen att spridning av flytgödsel från djuren på hösten till höstsäd skall minskas. Arbete med att minska användningen av flytgödsel pågår inom ramen för den rådgivning som Jordbruksverket ger, men inga myndighetsföreskrifter har gjorts. Bland forskare råder delade meningar om flytgödslets effekter. Frågan bör analyseras närmare, det är fem år sedan Jordbruksverkets senaste studerade detta. Riksdagen bör tillkännage för regeringen sin mening att regeringen bör ta initiativ till en

analys av flytgödslets effekter och vidta lämpliga åtgärder för att minska dess effekter på övergödningen av Östersjön.

Det anses finnas ett sannolikt samband mellan övergödning och minskning av gädda och abborre i havet. Detta till följd av att övergödningen leder till att spiggen förökar sig och äter upp dessa arters rom. I Kalmarsund har exempelvis föryngringen av gädda och abborre varit kraftigt nedsatt de senaste 7–8 åren. Gäddan som fångas längs kusterna är extra attraktiv eftersom dess kött innehåller lägre halter av kvicksilver än fisk fångad i insjöar. Ökningen av skarpsill och strömming och den därmed ökade konkurrensen om födan kan också vara en annan bidragande orsak. En annan bakomliggande orsak till bristen på gädda och abborre i Kalmarsund anses vara den stora skarvpopulationen. Skarven äter främst fiskar i mellanstorleken 10–40 centimeter. Därigenom får de minsta fiskarna färre fiender. Storspiggen har kraftigt ökat i antal och den äter framför allt rom och yngel av abborre, gädda och andra fiskar och även kräftdjur. En annan följd av storspiggens beståndsexplosion är att även mängden djurplankton minskar. Därmed ökar mängden växtplankton, som är djurplanktons viktigaste föda. Detta bidrar till de senaste årens algblomningar med grumligt vatten och minskat siktdjup.

Utsläppen av kväveoxider till luften från fartygens motorer bidrar till övergödningen då kvävet faller ner i havet genom regn. Nya beräkningar visar att sjöfarten i världen förbrukar dubbelt så mycket bränsle som man tidigare har räknat med. Utifrån detta bedöms också sjöfartens utsläpp av kväveoxider vara dubbelt så stora som man tidigare trott (James Corbett, University of Delaware och Horst W. Köhler, MAN B&W Diesel). Kväveoxiderna är inte bara skadliga i sig, de påverkar också bildningen av marknära ozon. Gasen skadar människors hälsa och har även negativa effekter på skog och annan växtlighet. Dessutom är det en växthusgas.

Naturvårdsverket har låtit en expertgrupp av fem av världens främsta forskare utreda underlaget till den svenska åtgärdsstrategin mot övergödning. Expertgruppen menar att åtgärderna varit alltför fokuserade på kväveminskning och att kraftiga minskningar av fosforutsläppen nu måste göras. Experterna hävdar att det är nödvändigt att samtidigt minska tillförseln av fosfor om även kvävereduktion skall kunna ge positiva effekter.

I Sverige är kväveutsläppen från sjöfarten mindre än på många andra håll, tack vare miljödifferenterade farleds- och hamnavgifter. För att öka den ekonomiska miljöstyrningen bör regeringen låta utreda införandet av ett system med handel med utsläppsrätter för övergödande ämnen som sprids till havet.

4.2 Miljögifter

De flesta kemiska substanser som används återfinns i dag, i större eller mindre mängd, i våra vatten. Det finns spår av läkemedel, bl.a. hormonpreparat, i havet. Många gifter har en hormonliknande effekt. Dessa hormoneffekter stör fiskarnas könsidentitet och fortplantningsförmåga. I fiskkött, särskilt från fet fisk, ökar koncentrationen av t.ex. kadmium och kvicksilver. Dump-

Fel! Okänt namn på

ning av miljöfarligt avfall i havet har redan förbjudits på EU-nivå, vilket biträtts av Sverige.

Sedan början av 1980-talet har halterna av kadmium i strömming fördubblats i Östersjön. De ökande halterna kan ha många förklaringar. Situationen för PCB är svårtolkad, men mycket tyder på att ämnet åter börjat släppas ut i Östersjön. PCB ackumuleras i levande organismer och anrikas ju högre upp i näringskedjan man kommer. De djur som ligger högst i näringskedjan, som säl och havsörn, får därför särskilt höga halter av PCB. Det är oroande att minskningen av dioxinhalten i strömming har avstannat. Halterna ligger ofta över den miniminivå på 4 pg/kg som EU fastställt. De höga halterna av dioxiner och PCB tros vara orsaken till att en stor del av sälarna i Östersjön fortsätter att lida av svåra skador på mag- och tarmsystemet. Världens längsta tidsserie när det gäller dioxinhalter i levande organismer har gjorts av Naturhistoriska riksmuseet på sillgrissleägg från Stora Karlsö. Den visar en kraftig minskning av halterna från 1969 fram till mitten av 1980-talet. Då planar minskningen ut. Analyser av strömmingsmuskel inom den nationella miljögiftsövervakningen från 1990 och framåt visar inte heller på sjunkande halter. De högsta halterna finns i prover från Bottenhavet. De svenska halterna av dioxin i fet fisk är för höga för EU:s normer. Fet fisk är främst sill, strömming och laxfiskar. Sveriges undantag från EU-normerna går ut år 2006. Man har hoppats att halterna skulle ha sjunkit till dess, men i dagsläget förefaller det osannolikt att halterna kommer att ligga inom normerna år 2006. Därigenom utgör dioxinerna ett hot inte bara mot hälsan utan mot såväl yrkesfisket som fritidsfisket. För närvarande har Sverige utfärdat kostråd som begränsar befolkningens konsumtion av fet fisk från Östersjön. Kristdemokraterna anser att åtgärderna mot dioxinutsläpp behöver intensifieras för att dioxinhalterna i svensk fisk så snabbt som möjligt skall sjunka till nivåer inom EU:s normer. Emellertid tar det lång tid innan åtgärderna ger resultat. Men som det ser ut i dagsläget måste Sverige tyvärr verka för att förlänga undantaget vad gäller dioxinhalterna. Detta bör ges regeringen till känna.

Havsmiljökommissionen uppger att tidigare belastningsminskningar av PCB som uppmäts i Östersjön indikerar att ytterligare begränsning av utsläpp från kvarvarande källor kan ge snabba resultat. Kristdemokraterna vill därför uppmana regeringen att prioritera arbetet med att identifiera och sanera källor till kadmium och PCB, såväl i Sverige som i andra Östersjöländer. Detta bör ges regeringen till känna.

4.3 Oljeutsläpp från fartyg

Oljeutsläppen fortsätter att vara ett stort problem. Den årligen utsläppta oljemängden i Östersjön beräknas ligga mellan 2 000 och 7 000 ton. Vattnet i Östersjön innehåller tre gånger så mycket olja som vattnet i Nordsjön. För att komma till rätta med problemen måste kraftfulla åtgärder vidtas för att minska utsläppen av olja och möjligheten att beivra oljeutsläpp förbättras. Det senaste året har nya åtgärder införts för att förhindra utsläpp. Tyvärr har ut-

släppen fortsatt, med haveriet av tankfartyget Fu Shan Hai sommaren 2003 som det mest förödande exemplet.

4.3.1 Avsiktliga oljeutsläpp

Den största delen av oljeutsläppen sker inte vid tankbåtsolyckor utan i samband med rengöringen ombord på olika typer av fartyg. I Östersjön är det sedan 1976 förbjudet att pumpa oljehaltigt läsvatten överbord. Likväl observeras varje år 400–500 olagliga oljeutsläpp i den svenska delen av Östersjön. Mörkertalet torde dessutom vara stort. Det är fortfarande mycket svårt att få till stånd en fällande dom mot miljöbovarna. Sverige måste fortsätta att vara pådrivande i dessa frågor inom EU samt de internationella organ som finns för havsmiljön. Ett viktigt krav bör vara att höja de maximala ersättningsbeloppen för den som befinns vara skyldig till att ett oljeutsläpp uppstått.

4.3.2 Låt fartygen lämna olja gratis i hamnarna

De ekonomiska villkor som råder kring avfallshanteringen i hamnarna utgör ett miljöproblem. De flesta hamnar tar ut en särskild avgift när större mängder avfall lämnas. Detta ökar risken för illegala utsläpp till havs och är ett oacceptabelt förfarande som måste beivras.

För att komma till rätta med utsläpp av flyktiga organiska ämnen (VOC) borde återvinningsanläggningar installeras i samtliga hamnar. Göteborgs hamn har efter åläggande av Naturvårdsverket installerat en sådan anläggning. Resultatet bedöms vara mycket lyckat. Göteborgs hamn, raffinaderi och fartyg har tillsammans investerat ca 100 miljoner kronor för att kunna ta hand om förorenat vatten s.k. sludge- och slopvatten. Detta snedvrider konkurrensen eftersom andra hamnar inte behöver åta sig detta. Även flera svenska hamnar har fått dispens från kravet om att återvinna VOC. Kristdemokraterna anser att Sverige aktivt bör verka inom Helsingforskonventionen (Helcom) för att fartygen skall kunna lämna sin spillolja gratis i alla Östersjöns hamnar (det skall ingå i hamnavgiften). Enligt Östersjöstrategin, som antagits inom Helcom, skall denna regel gälla för alla hamnar vid Östersjön, men i verkligheten efterlevs den inte. Den svenska regeringen måste agera kraftfullt för att regeln skall efterlevas. Detta bör ges regeringen till känna.

4.3.3 Fartygshaverier

Även om fartygshaverier står för en mindre andel av oljeutsläppen, måste det till en höjd beredskap mot oljeolyckor. Kapaciteten för nödutryckning och oljesanering måste ökas. Det är viktigt att förslaget om trafikseparering vid Bornholmsgattet genomförs. I det starkt trafikerade Bornholmsgattet bör det dessutom införas krav på lots eller motsvarande kompetens i besättningen. Detta bör ges regeringen till känna.

Farleder och trafikregler skall utformas så att särskilt känsliga områden undviks samt att skador från oljeutsläpp blir minsta möjliga om de skulle uppstå. Det är viktigt att all handelssjöfart flyttas söder och öster om Hoburgs

Fel! Okänt namn på

bank, som utgör ett mycket känsligt område för sjöfåglar. Detta bör ges regeringen till känna.

Regeringen avser nu att ge Sjöfartsverket i uppdrag att tillsammans med Naturvårdsverket och Kustbevakningen analysera behovet av att skydda olika känsliga kust- eller havsområden från sjöfartens påverkan, utreda förutsättningarna för att genomföra lämpliga skyddsåtgärder samt belysa konsekvenserna av sådana åtgärder. En åtgärd som Havsmiljökommissionen har lyft fram och som bör analyseras vidare med prioritet är att flytta ut all handelsjöfart, inte bara djupgående fartyg, ännu längre syd och öster om Hoburgs bank, skriver regeringen (skr. 2004/05:173).

IMO har beslutat att fartyg med enkelskrov som transporterar tunga oljor skall fasas ut till 2015 med vissa undantag. EU har beslutat att sådana fartyg skall förbjudas att trafikera EU:s territorialvatten och hamnar från och med år 2010. I och med att Östersjön blir PSSA-klassat anser Kristdemokraterna att det är motiverat med strängare regler i Östersjön än vad som generellt gäller i EU:s territorialvatten. Transport av olja i enkelskroviga fartyg bör förbjudas snarast inom Sveriges ekonomiska zon. Den rättsliga grunden för en sådan bestämmelse bör klarläggas, då det internationella regelverket är svårtolkat.

Enligt Sjöfartsverket är åtgärder avseende krav på fartygskonstruktion, besättningars utbildning och ekonomiskt ansvar för skador inte förenliga med vad som kan innefattas i PSSA-anknutna skyddsåtgärder. Denna tolkning är dock inte oomstridd. Sverige bör fortsättningsvis verka för att IMO beslutar att transport av tunga oljor med enkelskroviga fartyg snarast skall förbjudas på allt vatten i Östersjön. Detta bör ges regeringen till känna.

EU bör ge teknikbistånd till de nya medlemsländerna så att de kan uppgradera sina fartyg i sjösäkerhetskänseende. Detta bör ges regeringen till känna.

Bekvämlighetsflaggningen av fartyg utgör ett problem i miljöarbetet. Sverige bör verka för att bekvämlighetsflaggning avskaffas. För att uppnå detta är det nödvändigt att EU helhjärtat engageras för att förbjuda bekvämlighetsflaggningen. Så länge som bekvämlighetsflaggade fartyg finns kvar bör Östersjöländerna genom IMO verka för att det blir möjligt att införa lämpliga regler som begränsar bekvämlighetsflaggade fartygs tillträde till vatten och hamnar i Östersjön. Detta bör ges regeringen till känna.

Regeringen har ännu inte på ett tillfredsställande sätt klarat av att inrätta det system av nödhamnar som EU beslutat om (direktiv 2002/59/EG). Det handlar om att peka ut platser dit havererade fartyg skulle kunna bärgas för att förhindra att exempelvis en last av olja rinner ut i havet och sprider sig längs en större kuststräcka. Riksdagen bör tillkännage för regeringen sin mening att lämpliga nödhamnar längs Sveriges kuster skall anges i enlighet med vad man kommit överens om inom EU.

4.4 Avgaser från sjöfart

I dag drivs många färjor med regelbunden trafik på Sverige med lågsvavlig och förhållandevis miljövänlig bunkerolja. Sverige har som första land i världen infört miljödifferenterade avgifter. Principen är att fartyg som trafikerar

svenska hamnar och som minskar sina utsläpp, t.ex. genom katalytisk avgasrening och användning av oljor med låg svavelhalt, skall få betala mindre i avgift.

De miljödifferenterade farledsavgifterna har hittills lett till att utsläppen av svaveloxid har minskat med uppskattningsvis 50 000 ton per år och kväveoxider med ca 27 000 ton per år inom Östersjö- och Nordsjöområdet. Det är väsentligt att avgifterna fortsätter att utvecklas mot att ytterligare stimulera miljöinvesteringar.

En åtgärd som gynnar miljön i hög grad är att installera katalysator på fartyg. Investeringskostnaderna för katalysatorer är dock mycket höga. För en stor färja rör det sig om över 20 miljoner kronor samt ytterligare 1 miljon kronor per fartyg och år i driftskostnad av katalysatorn. Sjöfartsverket räknar med att ett "normalt" fartyg släpper ut ca 15 gram kväveoxider per kilowattimme. Ett fartyg med katalysator släpper i genomsnitt "bara" ut drygt 3 gram per kilowattimme.

4.5 Giftiga båtbottnfärger

Bottenfärg används på fartygsskrov och fritidsbåtar för att förhindra beläggningar och påväxt av marina organismer. Den bottenfärg man länge använt innehåller tributyltenn (TBT) som aktiv substans. TBT förekommer i skadliga halter främst i och kring hamnanläggningar. Ämnet har mycket skadliga effekter på snäckor, då honorna utvecklas till s.k. pseudo-hannar och populationer försvinner pga. brist på honor. Utvecklingsprojekt pågår med syfte att ta fram giftfria färger som alternativ. Havsmiljökommissionen (SOU 2003:72) påpekar att alternativ till TBT idag finns i form av färger baserade på silikon eller genom att använda specifika nervblockerare eller mikrostrukturer på ytorna.

IMO har antagit en konvention om kontroll av skadliga, påväxthindrande system (AFS-konventionen). Den innehåller bl.a. ett förbud mot att använda bottenfärger med tennorganiska föreningar från och med år 2003 och att alla fartyg som idag är målade med tennorganiska föreningar måste målas om före 2008. Konventionen trädde i kraft i december 2003.

4.6 Utombordsmotorer

I Sverige finns 600 000 fritidsbåtar med utombordsmotorer. Många av dessa är tvåtaktsmotorer, där 20–30 % av bränslet släpps ut oförbränt med avgaserna. Årligen släpps ca 14 000 ton polyaromatiska kolväten (PAH) ut från tvåtaktsmotorer i fritidsbåtar. PAH har sannolikt en skadlig effekt på fiskbestånden. Kristdemokraterna förordar därför att en skrotningspremie för äldre tvåtaktsmotorer skall finnas.

Alkylatbensin minskar utsläppen av kolväten med 85–90 % och utsläppen av kväveoxid med 30–60 %. Det är bra att skatten på alkylatbensin som används i båtmotorer är lägre. Från och med 2005 omfattas utombordsmotorer-

Fel! Okänt namn på

na av EU:s ”fritidsbåtsdirektiv”, som ställer krav på begränsningar av avgaser och buller.

4.7 Algblomning

Under den gångna sommaren var algblomning ett stort problem i Östersjön. Turistnäringen påverkas negativt i och med att det inte går att bada i det algfyllda vattnet. När algerna bryts ner förbrukas syre, vilket kan leda till syrebrist och döda bottenar. Blomningar av giftiga cyanobakterier (”blågrönalger”) tycks ha ökat under de senaste åren. Men det finns också tecken som tyder på att blomningarna kommer i perioder. Ett skäl till att blomningarna tilltagit kan vara de ökade halterna av näringsämnen i våra vatten. Östersjön har genomgått en kraftig gödning under de senaste decennierna. Kristdemokraterna vill därför fortsätta att arbeta för en minskning av tillförseln av kväve och fosfor till Östersjön. Ökad forskning om orsakssambanden är nödvändig.

4.8 Nedskräpning

Varje år driver ca 6 000 kubikmeter skräp iland utmed Bohuskusten, varav 80–90 % består av plast. Skräpet skadar både havslevande och landlevande djur, bland annat ett stort antal fågelarter som får i sig plast när de äter. För att minska mängden skräp i havet behövs i första hand ett ökat ansvarstagande från dem som orsakar nedskräpningen. Särskilda informations- och opinionsbildningsinsatser riktade mot fiskerinäringen, rederier, oljebolag och fritidsbåtsektorn pågår och bör fortsätta.

Större delen av det skräp som samlas upp vid kusterna har dumpats i havet, men mycket kommer också flytande i floder från inlandet ut till kusten. Nedskräporna härrör sannolikt från en rad olika länder. För att komma till rätta med problemet krävs därför gemensamma internationella åtgärder. Sverige bör därför ta initiativ till ett internationellt samarbete mot nedskräpning av haven, förslagsvis genom IMO och genom de regionala organen Oskar (Nordsjön) och Helcom (Östersjön). Det arbete som idag pågår med information och opinionsbildning mot de grupper som nyttjar havet måste fortsätta. Om en fiskare idag plockar upp skräp och lämnar in det i hamnen riskerar han att få betala för detta. Miljöstationer med möjlighet att ta emot skräp gratis, som exempelvis fiskebåtar fångat upp, bör inrättas vid hamnarna. Detta bör ges regeringen till känna.

Kristdemokraterna föreslår att fiskare, när de fiskat upp sin kvot, eller vid tider av fiskestopp, skall kunna tilldelas miljöstöd för att arbeta med städning till havs och utmed kusterna. Detta bör ges regeringen till känna.

5 Faunavård

Sedan 1970-talet har halterna av flera av de välkända miljögifterna, såsom DDT och PCB, minskat påtagligt som ett resultat av vidtagna åtgärder. Det innebär att havsörn och gråsäl, som tidigare var mycket allvarligt påverkade av dessa miljögifter, har börjat återhämta sig. Idag hemsöks gråsälarna dock av illavarslande tarmsår, vars orsaker inte är helt klarlagda, men antas bero på PCB och/eller dioxiner.

5.1 Tumlare

Det är särskilt angeläget att värna tumlaren, som är den enda valart som förekommer i svenska vatten. Tummlaren har varit på tillbakagång i Östersjön sedan 1960-talet. Orsaken till tillbakagången är oklar, men troligen rör det sig om en kombination av olika faktorer. Oavsiktliga bifångster inom fisket pekas okritiskt ut som den huvudsakliga orsaken. Miljögifter i form av klorerade organiska föreningar och tungmetaller utgör också ett hot mot tumlaren. Störning från båttrafik, sjukdomar och parasitangrepp kan också spela in. Tidigare vintrar med omfattande isbeläggning av Östersjön kan också vara en påverkande orsak. Eventuella effekter av buller från vindkraftverk studeras för närvarande av danska forskare. År 1995 uppskattades populationen i Östersjön till ca 600 djur (exklusive polska vatten). Populationen beräknas idag uppgå till 100–200 djur, men väldigt olika uppskattningar förekommer om populationens storlek.

Ett beslut om gemensam rådsförordning om åtgärder för att minska oavsiktlig fångst av valar vid fiske, antogs vid jordbruks- och fiskerådets möte den 22 mars år 2004. Beslutet innebär bland annat att förbudet att använda drivgarn i Östersjön sköts upp ett år till den 1/1 2008 och att utfasningen av drivgarnen nu baseras på en begränsning av fiskeansträngningen (40 % första året och därefter 20 per år) istället för som tidigare en omedelbar nedskärning av drivgarnslängden till 2,5 km. För att underlätta övergången från drivgarn till andra redskap skall de säsongsmässiga förbudstiderna vid användningen av olika fiskeredskap i Östersjön ses över.

Kristdemokraterna ställer sig tveksamma till om de regler som föreskrivs i förordningen är proportionerliga i relation till de problem som de avser att lösa. Bland dessa är begränsning av användning av drivgarn och obligatorisk användning av ljudskrämmare, s.k. pingers, vid vissa typer av fiske. Pingers används i USA med gott resultat. Men dessa pingers kostar ungefär 1 000 kr/st. En fiskare med 10 000 meter garn behöver 25–30 pingers, vilket medför att inköp av pingers blir en betydande kostnad. Fiskeriverket avser att de svenska fiskarna fullt ut skall kompenseras för inköp av pingers. Den ekonomiska kompensationen skall till 50 % komma från staten och 50 % skall tas ur FFU-fonden, som är EU:s fond för fiskets utveckling. Den svenska delen av FFU disponeras av Fiskeriverket.

När det gäller användning av drivgarn är restriktioner, enligt Kristdemokraternas mening, i första hand aktuella för Nordsjön. I Östersjön är proble-

Fel! Okänt namn på

met med tumlare som fastnar i drivgarn, såvitt kan bedömas av expertis, av marginell betydelse. Sedan 1996 har endast en död tumlare rapporterats fångad som bifångst. Ett av delmålen i miljökvalitetsmålet *Hav i balans, levande kust och skärgård* föreskriver att bifångsten av tumlare får vara högst 1 % av bestånden. Denna målsättning är således redan uppfylld. Förbudet mot drivgarn får starkt negativa konsekvenser för laxfisket på den svenska syd- och ostkusten. I praktiken torde åtgärden omöjliggöra ett kommersiellt laxfiske i Östersjön. Det är därför nödvändigt att berörda yrkesfiskare kompenseras fullt ut för förluster till följd av den av svenska jordbruksministern framförhandlade EU-förordningen. Sverige bör verka för att medel för detta ändamål utgår från EU:s strukturfonder eller annan lämplig EU-medfinansiering. Detta bör ges regeringen till känna.

5.2 Valfångst

Frågan om bevarandet av världens olika hotade valarter har länge engagerat det svenska folket, miljöorganisationerna och riksdagens politiska partier, däribland Kristdemokraterna.

Fångsten av stora valar regleras av den internationella valfångstkommissionen, IWC. Sedan 1982 har IWC infört ett moratorium på kommersiell valjakt. Idag uppgår fångsten av stora valar till omkring 1 700 fördelade på knappt 700 för vardera norsk kommersiell jakt och japansk vetenskaplig jakt och ca 350 för ursprungsbefolkningars husbehovsjakt. Island har nyligen påbörjat ”vetenskaplig” jakt på vikvalar. En omfattande jakt av mindre valar förekommer också utanför IWC:s reglering. Sverige medverkar också inom ASCOBANS, som är en överenskommelse om bevarande av småvalar i Östersjön, nordöstra Atlanten, Irländska sjön och Nordsjön.

Kristdemokraterna anser att Sverige skall arbeta inom ett starkt internationellt nätverk av allierade medlemsländer som verkar för att valfångstfrågan förblir en internationellt prioriterad miljöfråga. Erfarenhet visar att valar liksom exempelvis elefanter och noshörningar har ett stort värde rent ekonomiskt. Därför hamnar de ofta i illegal handel eller okontrollerad legal handel mellan valfångstländer. De valfångstivrande länderna som t.ex. Japan, Island och Norge har historiskt sett inte haft intresse av att förvalta valarnas fortbestånd. Detta ledde till att antalet valar minskade katastrofalt under 1800- och 1900-talet. Därför behövs en fortsatt strikt internationell gemensam hållning mot kommersiell valfångst.

Valjakten är också plågsam; det finns idag inte metoder för att på ett human sätt döda vare sig stora eller små valar.

I oktober 2003 beslöt riksdagen att den svenska politiken i valfångstfrågor skulle formuleras grundligt och att regeringen skyndsamt för riksdagen skulle redovisa den politik som förts de senaste tio åren samt lägga fram förslag om hur den framtida politiken skall utformas och organiseras. En proposition om en hållbar svensk politik i fråga om valar presenterades för riksdagen i april 2004. Kristdemokraterna välkomnade regeringens proposition om riktlinjer

för en hållbar svensk politik i fråga om valar. Det är bra att riksdagen därigenom lagt fast den svenska politiken i fråga om valar.

Trots regeringens utfästelser och riksdagens beslut har det tidigare svenska motståndet mot valjakt ersatts av en mer jaktvänlig inställning. Det gäller då inte bara jakt i forskningssyfte utan också rent kommersiell jakt. År 2002 röstade Sverige för att Island skulle få vara medlem i IWC trots landets reservation mot moratoriet för kommersiell valfångst. Sveriges röst blev avgörande i omröstningen som utföll med siffrorna 19–18 till Islands fördel. Sverige har vid flera tillfällen förhandlat öppet inom IWC om planer och förvaltningsmetoder för kommersiell valfångst. Senast drev Sverige tillsammans med Danmark förslaget om hur man snabbast kan hamna i en omröstning om kommersiell valfångst. Det är beklagligt att regeringen inte vill alliera sig med de länder som vill ha kvar moratoriet mot kommersiell valjakt.

Riksdagen bör tillkännage för regeringen sin mening att Sverige i vederbörliga internationella sammanhang skall verka emot varje försök att återinföra kommersiell valfångst.

6 Formellt skydd av havsområden

6.1 Östersjön är ett särskilt känsligt havsområde

I april 2004 tog FN:s sjöfartsorganisation IMO ett principbeslut om att klassa Östersjön, utom ryska vatten, som ett särskilt känsligt havsområde, PSSA (Particularly Sensitive Sea Areas). Det är dock viktigt att ta i beaktande att själva statusen inte ändrar fartygsrörelserna i området. De berörda länderna kan utnyttja de möjligheter PSSA-statusen erbjuder och föreslå konkreta bestämmelser, till exempel att utesluta fartygstrafik från vissa farleder eller områden. Men åtgärderna måste godkännas av IMO. I mars i år skickade ansökarländerna (alla Östersjöländer utom Ryssland) in ett förslag till närmare föreskrifter till IMO. Det slutliga beslutet inom IMO väntas fattas i slutet av år 2006. Ansökarländernas förslag innebär i korthet följande:

- Separata farleder skall införas vid Bornholmsgattet och norr om Rügen.
- Fartyg med mer än 12 meters djupgående föreslås ledas bort söder och öster om Hoburgs bank, i stället för att passera mellan Hoburgs bank och Gotland.
- Fartyg över 500 ton skall förbjudas att passera Hoburgs bank och Norra Midsjöbanken.

Det är otillfredsställande att ryska vatten inte ingår i PSSA-klassningen. Sverige bör verka för att även de ryska vattnen inkluderas i PSSA-klassningen. Detta bör ges regeringen till känna.

Det finns olika uppfattningar om vilka typer av åtgärder som kan regleras genom en PSSA-klassning. Den svenska regeringen anser att man inte kan ställa krav på exempelvis fartygets konstruktion eller besättningens kompetens. En mer bokstavlig tolkning av IMO:s egna dokument, främst IMO-

Fel! Okänt namn på

resolution A927, talar dock för att även dessa och andra åtgärder bör kunna regleras i ett slutgiltigt beslut om PSSA-klassning. Riksdagen bör tillkännage för regeringen som sin mening att Sverige bör verka för att komplettera de bestämmelser som skall gälla i det PSSA-klassade Östersjön med lämpliga föreskrifter om fartygens konstruktion och besättningens kompetens.

6.2 Marina reservat och andra skyddade marina områden

Enligt miljömålet ”Hav i balans, levande kust och skärgård” skall Västerhavet och Östersjön ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och den biologiska mångfalden skall bevaras. Särskilt värdefulla områden skall skyddas mot ingrepp och andra störningar. Enligt ett av delmålen skall 50 % av skyddsvärda marina miljöer och minst 70 % av kust- och skärgårdsområden med höga natur- och kulturvärden ha ett långsiktigt skydd. Senast år 2005 skall ytterligare 5 marina områden vara skyddade som reservat och senast år 2010 skall ytterligare 14 marina områden vara skyddade.

Både ur nationellt och internationellt perspektiv har Sverige alldeles för få skyddade marina områden. Exempel på områden som bör skyddas är de s.k. utsjöbankarna. Dessa grunda områden har stor betydelse som lek- och foderområden för fisk. Fiskeriverket har beräknat att ungefär 95 % av Östersjöns fisk och havsfåglar återfinns i 5 % av havet, i första hand i utsjöbankarna. Marina skyddsområden är bland annat nödvändiga för bevarandet av de marina miljöerna och för att säkra fiskenäringens långsiktiga ekonomiska förutsättningar. Natura 2000 är ett nätverk av värdefulla naturområden som byggs upp inom EU. Naturvårdsverket har föreslagit att regeringen i första hand bör skydda fyra av de tolv utsjöbankarna som Natura 2000 områden. De föreslagna områdena är Hoburgs bank, Norra Midsjöbanken, Lilla Middelgrund och Fladen. De två förstnämnda ligger i Östersjön och de sistnämnda Kattegatt. Idag är Hoburgs bank redan av regeringen föreslaget som Natura 2000-område.

I regeringens miljömålsproposition (prop. 2004/05:150) föreslås att 14 marina skyddsområden inrättas på svenskt vatten. Kristdemokraterna menar att det är angeläget att de skyddade områdena återspeglar olika botten typer med särskilt höga biologiska värden, bl.a. mjukbottnar, ålgräsängar och musselbankar. Hur ett område skall skyddas måste regleras från fall till fall. Det viktiga är att reglera den verksamhet som utgör ett hot mot det skyddsvärda. För de bankar som är viktiga övervintringsområden för fisk bör exempelvis förbud mot bottenrålning övervägas. Denna typ av åtgärder kräver ett samarbete mellan myndigheter, näringsidkare och forskare. I andra områden kan det vara aktuellt att endast tillåta småskaligt kustnära fiske. Detta bör ges regeringen till känna.

Vissa områden bör skyddas genom inrättande av marina reservat, där allt fiske förbjuds. I ett marint reservat får inget uttag av naturresurser göras, varken genom fiske eller utvinning av olja, gas, sand, grus eller mineraler.

Dessa områden är även stängda för all form av dumpning av avfall. De reserverat som inrättas bör tillsammans täcka Östersjöns samtliga huvudbiotoper.

Det är viktigt att marina områden skyddas i större utsträckning än vad som hittills skett. Arbetet med att skydda marina områden skall bedrivas i nära samarbete med dem som berörs av ett sådant förslag. Internationella erfarenheter visar att lokal acceptans för regelsystemet är av grundläggande betydelse för att skyddet skall vara effektivt.

6.3 Revidering av Helsingforskonventionen

För att komma åt de mångfacetterade miljöproblemen i Östersjön föreslår Kristdemokraterna att en gemensam myndighet skapas för Östersjöregionen. Denna myndighet skall ledas av en styrelse med representanter för alla länder i regionen och ha befogenhet att utfärda förordningar som skall gälla som juridiskt bindande i de ingående länderna. Sanktioner skall finnas för den som bryter mot reglerna. En av de första uppgifterna för myndigheten bör vara att kartlägga källorna till utsläppen av gifter i regionen. Det är lämpligt att denna myndighet tillskapas inom ramen för EU-samarbetet. Sverige bör ta upp förhandlingar om att revidera Helsingforskommissionen i syfte att tillskapa en sådan myndighet. Detta bör ges regeringen till känna.

Regeringen föreslår i skrivelsen (skr. 2004/05:173) att en europeisk marin strategi bör innehålla förslag om bindande regler och att dessa bör uttryckas i en EU-rättsakt. Kristdemokraterna anser att det är angeläget att göra klart att det finns ett behov av en operativ myndighet. Myndigheten måste kunna göra avvägningar mellan olika intressen och fatta beslut utifrån tillgänglig kunskap. Målsättningen bör vara att även Ryssland skall ingå i detta samarbete.

6.4 Öresund

Sverige har i samband med ratificeringen av havsrättskonventionen avgett förklaring varigenom klargjorts att Öresund skall betraktas som ett s.k. historiskt sund. Därigenom gäller inte någon ovillkorlig rätt till genomfart för utländska fartyg. De rättsliga möjligheterna för Sverige och Danmark att begränsa sjöfart i sundet måste fullständigt klarläggas. Riksdagen bör inte utesluta att det för Sverige kan bli aktuellt att hindra genomfart av enkelskroviga oljetankers eller andra fartyg som inte är önskade i Östersjön. Detta bör ges regeringen till känna.

7 Behovet av forskning

Kunskapen om fiskbestånden är fortfarande otillräcklig, vilket kan leda till felaktiga beslut och onödiga dispyter mellan näring, forskare och politiker. Kvalificerad utbildning i fiskeribiologi saknas i stort sett vid svenska univer-

Fel! Okänt namn på

sitet. Behovet av forskning är stort också inom andra områden, exempelvis utveckling av fångstredskap och fångstmetoder, spridning och effekter av kemikalier, övergödning med mera. Kristdemokraterna välkomnar därför regeringens förslag om att inrätta ett fiskeriteknologiskt institut (skr. 2004/05:173).

Regeringen bör vara mer pådrivande för att EU gemensamt ökar forskningsinsatserna kring Östersjöns miljösituation. EU bör förlägga ett marint miljöforskningsinstitut till Östersjöområdet med syfte att bedriva forskning kring strategier för marina miljöer. Denna typ av forskning borde vara en viktig hörnsten för att bl.a. föreslå vilka åtgärder som behövs inom t.ex. kemikaliepolitiken för att stärka en livskraftig stam av t.ex. tumlare i Östersjön. Detta bör ges regeringen till känna.

8 Vindkraftverk till havs

Mycket talar för att utbyggnaden av den havsbaserade vindkraften bör fortsätta. Olyckligtvis är de grunda havsområden som är mest lämpade för vindkraftverk samtidigt värdefulla områden för fiskbestånden. De områden där vindkraftverk kan byggas med minimal påverkan på miljö och fiske bör därför kartläggas och klassas som riksintressen för vindkraftsproduktion. Förutsättningarna för vindkraftsproduktion inom olika områden har utretts av olika myndigheter och Energimyndigheten har upprättat en karta över områden som bedöms vara av riksintresse för vindkraft.

Kristdemokraterna anser att man bör sträva efter att bygga vindkraftverken på platser där så få människor som möjligt kan bli störda. Den nya generationens vindkraftverk med effekter på 3–5 MW kan placeras upp till 10 mil utanför kusten, utom synhåll från land.

9 Uthållig förvaltning av fiskebestånden

9.1 Salthalten och syresättningen i Östersjön

Torskens möjlighet till reproduktion är starkt beroende av salthalten i vattnet. För att torsken skall kunna leka krävs en salthalt på minst 11 promille. Inflödet av saltvatten från Kattegatt till Östersjön är den faktor som starkast påverkar torskpopulationens storlek. Sedan 1983 har inflödena av saltvatten i Östersjön blivit mer ovanliga. I Östersjön leker torsken idag bara i Bornholmsdjupet.

Inflödena genom Kattegatt och Bälten är också viktiga för syresättningen av vattnet i Östersjön. En följd av den minskade inströmningen är att stora delar av Östersjöns botten idag lider brist på syre. Situationen har förvärrats av övergödningen. Orsaken är för stor tillförsel av näringsämnen (kväve och fosfor). Det syre som finns går åt för att bryta ner all växtlighet, främst alger,

som bildas. Utsläppen av näringsämnen kommer främst från läckage av gödsel från åkermark, avloppsvatten utan tillräcklig kväverening och bilavgaser. I de syrefria delarna av Östersjön kan torskens romkorn inte överleva. På flera håll i Östersjön har allt djur- och växtliv försvunnit till följd av syrebrist. Ytan död botten i Östersjön har ökat ca 3,5 gånger sedan 1960. Sedan 1980 råder konstant syrebrist i Gotlandsdjupet.

9.2 Ny fiskevårdslag behövs

Det är beklagligt att regeringen inte avser att vidare ta ställning till Havsmiljökommissionens förslag om en ny fiskevårdslag. För Kristdemokraterna är det uppenbart att en ny lag behövs för att kunna förvalta fiskebestånden. Det kan naturligtvis finnas olika åsikter om hur en sådan lag skall utformas, men det måste konstateras att nuvarande bestämmelser inte fungerar på ett acceptabelt sätt. En konsekvens av gällande regler är att 40–60 % av fångsterna kastas överbord eftersom de har fel arttillhörighet. Fisken dör i samband med infångandet innan den måste kastas tillbaka i havet. Detta är ett enormt slöseri med fiskeresurserna. Även om syftet med kvotsystem är att bevara arter, blir resultatet en snabbare utarmning av havets resurser.

Det beräknas att svartfisket totalt sett sker med närmare 50 % utöver de beslutade kvoterna. Straffen för överträdelser av fiskereglerna skall vara kännbara och konsekventa och lagstiftningen entydig.

Det behövs en ny fiskevårdslag som slår fast att fisket är en del av naturvården och att fisk skall behandlas med respekt. Det behöver fastslås att fiskebestånden är en nationell resurs som skall förvaltas så att den uthålligt ger en god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras. En utredning om en ny fiskevårdslag bör snarast tillsättas. Detta bör ges regeringen till känna.

9.3 Reformering av kvotsystemet

Den överkapacitet som finns i den svenska fiskeflottan, och det därmed förknippade överfisket, beror till stor del på hur dagens system med fiskekvoter är utformat.

9.3.1 Pelagiskt fiske

Pelagiskt fiske bedrivs med flyttrål som inte stör bottenarna. De arter som fångas med detta fiske är främst sill och makrill. Ofta samarbetar båtarna två och två med att dra trålen.

Kvotsystemets utformning innebär en form av först-till-kvarn-situation för fiskarna. Detta driver fram investeringar i överkapacitet, som samtidigt leder till påfrestningar på fiskarens ekonomi och ökat behov av intäkter. Ett system med individuella fiskekvoter innebär flera fördelar. Fiskaren skulle själv kunna välja när han skall fiska, vilket skulle medföra mindre risker, bättre

Fel! Okänt namn på

arbetsmiljö och bättre ekonomi. Det skulle också ge fiskaren möjlighet att planera sitt fiske i tiden. Genom överlåtelsebara kvoter skulle kapaciteten minska genom marknadsmekanismerna. Detta skulle möjliggöra en rationalisering av fisket genom att en båt skulle kunna köpa kvoter eller delar av kvoter från en annan båt. Därigenom skulle kostnaderna minska för att landa samma mängd fisk och därigenom skulle behovet av fångst för att klara kostnaderna minska. Även för beredningsindustrin torde det vara en fördel att kunna sluta avtal med fiskarna om när de skall leverera sina fångster. Riksdagen bör begära att regeringen ger Fiskeriverket i uppgift att ta fram ett förslag på hur ett sådant nytt kvotsystem kan fungera. Erfarenheterna från länder med sådana system bör tas till vara.

9.3.2 Kustnära fiske

Det pelagiska fisket sker huvudsakligen efter stimfiskar och medför relativt små bifångster. Det kustnära fisket med bottentrål ger däremot fångster med en stor variation av olika arter i samma fångst. Fisken dör i samband med infångandet innan den måste kastas tillbaka i havet för att kustfiskarna inte skall överskrida sina artspecifika kvoter. Detta är ett slöseri med fiskeresurserna. Samma förhållanden gäller inom hela EU. Även om syftet med kvotsystem är att bevara arter kommer, om inget görs åt det beskrivna resursslöseriet, en snabbare utarmning av havets resurser att ske. Kristdemokraterna föreslår att reglerna ändras så att de artspecifika kvoterna för kustfisket avskaffas och att fiskarna istället med selektiva redskap kan fiska ett begränsat antal dagar och få ta iland för försäljning det som kommer i trålen. Det totala antalet tilldelade fiskedagar får ej överskrida vad fiskbestånden långsiktigt kan tåla eller den sammanlagda kvot som Sverige erhållit för respektive art. Erfarenheter från liknande system i exempelvis Danmark bör tas till vara. Även på Färöarna fiskar man enligt denna modell, och det har slagit mycket väl ut. Tidigare förde fiskarna där endast iland de största fiskar som de fick upp, numera tar de iland allt de får i trålen och begränsningen ligger istället i antal dagar till havs.

Fiskenäringens delaktighet i förvaltningen måste ta sig konkreta former och näringens företrädare måste få ett faktiskt inflytande över hur kvoter och ransoner fördelas. Former för lokal förvaltning bör utvecklas där näringens företrädare har en stark ställning.

Riksdagen bör begära att regeringen lägger fram ett förslag om ett system med fiskedagar i stället för fiskekvoter för det kustnära fisket.

9.3.3 Återupprätta förtroendet mellan fiskare och myndigheter

Svensk fiskeriförvaltning innehåller idag alltför mycket detaljregleringar. Det finns uppgifter som visar att svenska fiskare landar sin fångst i Danmark i stället för i Sverige, trots att de båda länderna på papperet har samma (EU-) regler. Detta leder till råvarubrist i svenska sillfabriker. Problemen ligger alltså i stor utsträckning i den svenska tillämpningen av regelverket. Ett exempel på en onödig och repressiv regel är den att en fiskare måste böta om han gissar fel på fångstens storlek (innan den vägts) med mer än 7 %. Det är

angeläget att förtroendet mellan yrkesfiskare, myndigheter, politiker, forskare och andra aktörer återupprättas. Även den statliga utredningen ”Den svenska fiskerikontrollen – en utvärdering” (SOU 2005:27) bedömer att det finns ett behov av att utveckla samordningen mellan de fiskerikontrollerande myndigheterna och fiskerinäringen. Regeringen bör snarast se över förordningar och föreskrifter i syfte att förenkla reglerna och bidra till större förståelse mellan myndigheter och näringen. Detta bör ges regeringen till känna.

Den statliga utredningen ”Den svenska fiskerikontrollen – en utvärdering” (SOU 2005:27) föreslår att ansvaret för kvalitetskontroll av fisk och fiskeprodukter överförs från Kustbevakningen till Fiskeriverket. Regeringen bör genomföra detta genom en ändring i fiskeförordningen. Detta bör ges regeringen till känna.

Det är positivt att utredningen finner att det finns utrymme för effektivisering av fiskerikontrollen och att regelförenklingar behövs. Utredarens slutsats att Sverige bör verka inom EU för regelförenklingar kan dock tyckas något märklig med tanke på att den svenska regeltillämpningen är krångligare än övriga EU-länders. Det som snarare behövs i första hand är en förenkling av de svenska reglerna.

Kristdemokraterna tror inte att effektiviteten gynnas av att man begränsar antalet hamnar vid vilka det skall vara tillåtet att landa fisk. Det skapar onödiga omvägar för fiskarna och minskar ytterligare incitamenten att landa fångsten i Sverige.

9.4 Åtgärder mot överfiske

9.4.1 Torskfisket i Östersjön

Olika rapporter har visat på ett mer eller mindre kraftigt vikande bestånd av torsk i Östersjön. Råden från Internationella havsforskningsrådet (ICES) innebär förslag om kraftiga nedskärningar vad gäller högsta tillåtna fångstmängder. Målet är att fångsterna skall anpassas till det långsiktigt, hållbara biologiska utrymmet. Också för fiskenäringens fortlevnad är det viktigt med en anpassning av fångstmängderna till vad som är biologiskt och ekologiskt hållbart.

Baltiska Fiskerikommissionen (IBSFC) fastställer, efter rekommendationer från ICES, de fångstkvoter för Östersjön som skall gälla för varje land. De senaste åren har påtagliga skillnader funnits mellan de rekommenderade och beslutade kvoterna. ICES uppskattar att det utöver de beslutade kvoterna dessutom förekommer ett överfiske som totalt sett sker med närmare 50 % utöver de beslutade kvoterna. Bland annat på grund av den relativt väl utbyggda kontrollen torde Sveriges andel av överfisket att vara begränsad. Nu krävs krafttag mot överfisket, också av de länder där kontrollen hittills varit mindre utvecklad. Om torsken försvinner eller permanent reducerades till en låg nivå, skulle det få oöverblickbara konsekvenser för hela fiskerinäringen och dess kringnäringar. Kustsamhällena riskerar att utarmas.

Fel! Okänt namn på

Kristdemokraterna anser att försiktighetsprincipen skall gälla även inom fiskepolitiken. Målsättningen skall vara att fiskebeståndens storlek är tillräckliga för att säkerställa respektive arts roll i ekosystemet och för att säkerställa goda och uthålliga fångster av de kommersiella fiskarterna. Redan 1992 varnade ICES för överfiskningen av torsk i Östersjön. Vid flera senare tillfällen har organisationen varnat för att torskbestånden riskerar kollaps om utfiskningen fortsätter.

På grund av otillräckliga politiska överenskommelser har bestånden av torsk och sill fortsatt att sjunka. En viss ljusning i den politiska processen kan nu skönjas i och med att de kvoter som IBSFC beslutat om för år 2006 ligger på eller nära de rekommenderade nivåerna för sill, skarpsill, lax och torsk från Östersjöns västra bestånd. För Östersjöns östra bestånd är något beslut ännu inte fattat för år 2006.

Efter de nya medlemsländernas inträde i EU utgörs IBSFC endast av två parter: EU och Ryssland. Därigenom har organisationen förlorat sitt existensberättigande. Östersjöländerna diskuterar nu hur IBSFC skall avvecklas.

9.4.2 Administrativa åtgärder

För att uppnå målet om ett långsiktigt, hållbart fiske är det viktigt att fortsätta det nationella och internationella arbetet med att utveckla de olika former av begränsningar som införts eller är på väg att införas. Exempel på sådana åtgärder som Kristdemokraterna drivit är ökad maskstorlek, höjda minimimått på fångad fisk, åtgärder för att begränsa bifångsterna, begränsningar av garnmängden och användningen av drivgarn samt utökad kontrollverksamhet. Redskapsutvecklingen bör också omfatta åtgärder som begränsar mekanisk påverkan på bottenområdena.

Den nationella och internationella övervakningen av fångstmängderna måste skärpas ytterligare. Det är oacceptabelt att vissa fiskare fortsätter att fiska långt utöver sina tilldelade kvoter. Straffen för överträdelser av fiskereglerna skall vara kännbara och konsekventa och lagstiftningen entydig. Så kallade "check-points", det vill säga rutiner för in- och utpassering vid fiske i annat lands fiskezon, har visat sig vara effektiva instrument i kontrollverksamheten i de länder där de används. I ett bilateralt avtal med Polen har denna typ av kontrollmekanism redan införts. Norge använder detta system konsekvent och med framgång. Sverige bör såväl bilateralt som multilateralt aktivt verka för inrättandet av fler "check-points" som kan öka förutsättningarna för Kustbevakningen att kontrollera enskilda fartyg då de lämnar viss fiskezon. Enligt nuvarande regler kan dock checkpoints inte användas mot andra EU-länders fiskefartyg. På denna punkt bör EU:s regelverk ändras så att även andra EU-länders fartyg kan omfattas av rutinerina för in- och utpassering av Sveriges fiskezon.

Införandet av checkpoints måste kombineras med en ökad övervakning av omgivande vatten för att förhindra att fartyg lämnar fiskezon på andra positioner än vid checkpoints. Regeringen bör senast i tilläggsbudgeten i vårpositionen 2006 återkomma till riksdagen med förslag om hur en sådan

skärpning kan utformas och vilka kostnader detta för med sig. Detta bör ges regeringen till känna.

9.4.3 Reformera EU:s fiskepolitik

I december 2002 fattade EU:s fiskeministrar beslut om förändringar av den gemensamma fiskeripolitiken. Det nya regelverket trädde i kraft den 1 januari 2003 och understryker att den gemensamma fiskeripolitiken skall baseras på försiktighetsprincipen och ekosystemansatsen. Ett av de viktigaste verktygen för en sådan långsiktig fiskeriförvaltning är att fleråriga förvaltningsplaner upprättas för så många bestånd som möjligt. De bestånd som befinner sig utanför biologiskt säkra gränser skall prioriteras i arbetet. Vidare skall fiskeflottans kapacitet begränsas genom att nationella maximala nivåer för kapaciteten fastställts fr.o.m. år 2003, vilka successivt minskar utifrån olika kriterier. I övrigt skall fiskeflottans storlek administreras nationellt, vilket medför ett enklare system för en bättre anpassning av fiskeflottans storlek till resurstillgången och möjlighet till ökad regional hänsyn. Det är för tidigt att säga vilken effekt fiskereformen har på fiskets utveckling och långsiktiga hållbarhet.

Kristdemokraterna anser att EU:s fiskepolitik dessutom måste ha en etisk dimension. Fleråriga förvaltningsplaner enligt FAO:s Code of Conduct for Responsible Fisheries skall utarbetas som grund för all beståndsförvaltning. Förvaltningsplanerna skall också utvecklas mot flerartsmodeller för att bättre än i nuläget anpassas till ekosystemansatsen. Många av EU:s fiskekuststater fiskar för närvarande i andra länders fiskevatten genom överenskommelser som förhandlas fram av EU. De stora fångster som industrifisket utanför kusterna tar upp innebär i flera fall att fisket närmare kusten, som försörjer många små kustsamhällen och utgör en mycket viktig proteinkälla för befolkningen, avsevärt försämras.

Fiskeriverket publicerade i februari 2005 en rapport, "EU:s fiskerieravtal med utvecklingsländer – från resurstillträde till partnerskap?" (Finfo 2005:2), där det föreslås att de långsiktiga målen för Sveriges tredjelandspolitik inom fisket bör vara att havsresursförvaltningen utformas och överenskomms på regional och subregional nivå samt att fiskerieravtalen renodlas till överenskommelser om tillträde till fiskeresurserna i enlighet med havsrätten och FAO:s uppförandekod. I rapportens sammanfattning kan man läsa följande:

Kuststaterna, som anses huvudansvariga för en hållbar marin resursförvaltning, saknar såväl tillräckliga medel som engagemang. Olika utvärderingar har funnit att uppskattningarna av överskottsresurser inte bygger på öppna och allmänt granskade vetenskapliga råd. Dessutom sluter kuststaterna avtal med andra stater eller privata företag och kontrollerar sällan ett betydande tjuvfiske. Vidare efterlever inte aktörerna, vare sig EU:s medlemsstater, kuststaterna eller fartygsägarna, kravet på att tillhandahålla de data som behövs för att säkerställa en hållbar resursförvaltning.

Det är oklart vilka följder avtalen får för tredje lands ekonomi. Flera icke-statliga organisationer anser att avtalen till övervägande del har negativa följder för kustsamhällen, snarare än att de bidrar till hållbar utveckling. De verkar däremot ge en väsentlig fördel till privata intressen inom EU, samtidigt som det skapas en situation med ojämn konkurrens som inte gynnar tredje lands flottor.

Fel! Okänt namn på

Världsnaturfonden påpekar att det omfattande fisket i u-länders ekonomiska zoner, länder med svag administration, ofta leder till utarmning av fiskeresurserna och hämmar utvecklingen av nationella fisket. Samtidigt innebär fiskerieravtalen ett ibland betydande bidrag till statsinkomsterna. Att ett land blir beroende av försäljning av fiskerättigheter, kan dock innebära långsiktiga problem. Risken att hamna i en utpressningssituation är uppenbar och det kan vara förödande med ett stort inflöde av utländsk valuta från försäljningen av en naturresurs som riskerar att uttömmas. På lång sikt är det mycket sannolikt att det skulle vara mer gynnsamt att utveckla fisket och beredningsindustrin inom landet.

För framtida fiskerieravtal bör Sverige särskilt eftersträva att:

- Fisket i tredje lands vatten sker på verkliga överskottsresurser.
- Subventionen av fjärrfisket minskar.
- Efterlevnaden av avtalen förbättras.
- Avtalen följs upp.
- Konsekvensbeskrivning alltid görs för nya avtal.

Utifrån detta kan man dra slutsatsen att ytterligare reformer av EU:s fiskepolitik krävs vad gäller fisket i tredje lands vatten. Sveriges regering bör verka inom EU för att resurserna i tredje land inte överutnyttjas, att subventionerna av fjärrfisket minskar, att konsekvensbeskrivning alltid görs när nya avtal ingås samt att nödvändiga uppföljningar av tredjelandsavtalen görs ur ett resursförvaltnings- och utvecklingsperspektiv. Detta bör ges regeringen till känna.

9.4.4 Inrätta skyddade reservat

Undersökningar från USA indikerar att reservat där allt fiske är förbjudet fungerar som områden där fiskbestånden kan återhämta sig ostört och senare bidra till större fångster utanför de skyddade områdena. Studierna indikerar också att flera små reservat kan vara mycket effektiva. Kristdemokraterna instämmer därför med Havsmiljökommissionens (SOU 2003:72) och miljömålspropositionens (prop. 2004/05:150) förslag om att mindre reservat med totalförbud mot fiske inrättas på försök i Östersjön och i Nordsjön. Det är viktigt att sådana reservat inrättas i samråd med fiskerinäringen och andra intressenter.

9.4.5 Förbättrad samverkan

Kristdemokraterna vill framhålla betydelsen av en förbättrad samverkan mellan fiskerinäringen, forskningen, myndigheter och miljöorganisationer, både regionalt, nationellt och internationellt. Ett organ för att formalisera en sådan samverkan på nationell nivå bör inrättas. Detta forum bör bli en viktig bas för Sveriges ställningstagande i fiskefrågor. Kustbevakningen och Fiskeriverket bör ha en regelbunden dialog med yrkesfiskets företrädare. Detta bör ges regeringen till känna.

9.5 Samförvaltning

Bland det fåtal försök som de senaste åren gjorts med bred lokal förankring kan nämnas områdena Koster/Väderöfjorden och Gullmarsfjorden. Det finns ingen tydlig definition av begreppet lokal eller regional samförvaltning och begreppet har använts i en rad olika betydelser. Gemensamt för dessa modeller är dock någon form av delat ansvar för förvaltningen mellan staten och olika nyttjandegrupper där dessa grupper påverkar och delar kontrollen över utvecklingsinitiativ och de beslut och resurser som påverkar dem. Syftet är att underlätta utformande och genomförande av policy, mål och strategier, vilket stärker legitimiteten för de beslut som fattas. Detta är även ett huvudtema i de regionala skärgårdsprogrammen, och en försöksverksamhet föreslås även i betänkandet Levande skärgård (SOU 2000:67).

Kristdemokraterna anser att arbetet med lokal samförvaltning skall utvecklas. Subsidiaritetsprincipen skall följas så långt det är möjligt, vilket innebär att största möjliga makt skall ligga i lokalsamhället om detta är möjligt utan negativa konsekvenser. Tyvärr har arbetet kring samförvaltning gått trögt. Det råder oklarhet om bl.a. vem som skall vara med, hur besluten skall fattas och vilka allmänna förutsättningar som gäller för samförvaltningen. Regeringen bör stimulera och styra upp utvecklingen av väl fungerande samförvaltningsformer. Detta bör ges regeringen till känna.

9.6 Fångstmetoder

Olika fångstmetoder innebär olika miljöpåverkan. De påverkar också sammansättningen av fiskbestånden. Kristdemokraterna vill att principerna för reglering av olika fångstmetoder skall syfta till en uthållig avkastning från havets rikedomar samtidigt som havsmiljön värnas.

9.6.1 Selektiva redskap

Det tillåtna minimimåttet för fångad fisk skall innebära att varje individ av kommersiella fiskarter skall ha haft möjlighet att leka minst en gång före fångst. Det kräver redskap som släpper igenom fisk, som inte uppfyller minimimåten. Yngelplatser för dessa fiskarter skall fredas från fiske, vilket också innebär att grunda vatten med mindre än tre meters djup fredas.

9.6.2 Vildlekande lax

Lax kan inte längre reproducera sig i de utbyggda älvarna ovanför nedersta kraftverket i respektive älv. Det finns också risk för att sjukdomar sprids om laxen skulle komma upp i de älvar där de inte finns nu. Det är därför ingen bra idé att försöka återställa laxpopulationerna i de reglerade älvarna. Dock förekommer utsättning av lax för sportfiske på vissa ställen i dessa älvar. I några älvar, exempelvis Klarälven, Ljusnan och Dalälven, finns det emellertid områden kvar dit laxen skulle kunna släppas upp för att leka. I de oreglerade älvarna går vildlaxen upp och leker som tidigare. Men den vildlekande laxen

Fel! Okänt namn på

hotas av utrotning på grund av förstörda lekvattnen och för hårt drivet fiske. Fiskynglen har även drabbats av en dödlig bristsjukdom som kan vara en följd av de ekologiska störningar som orsakas av föroreningarna. För att bevara den vilda laxen märks den odlade laxen genom s.k. fettfeneklippning. Denna kan då vid fångst skiljas från den vilda laxen, som kan släppas tillbaka.

Umeå universitet har i ett utredningsprojekt "Laxen tillbaka till våra älvar" beräknat att ett fullt utbyggt sportfiske i Norr- och Västerbottens älvar kan omsätta ca 200 miljoner kronor och utgöra underlag för ca 180 helårsarbeten. Som jämförelse kan nämnas att förstahandsvärdet av hela det svenska yrkesfisket efter östersjölax år 2003 uppgick till 4 miljoner kronor. Kristdemokraterna menar att laxen i dessa stora älvsystem skall kunna reproducera sig fullt ut. Det är framför allt sportfisket i Norrlandsälvarna som skulle gynnas av en sådan utveckling, men även yrkesfisket skulle ha glädje av en större stam av östersjölax.

Ett stort problem för laxen är de fasta fångstredskap som ofta sitter vid älvmynningen. Fasta fångstredskap borde inte tillåtas vid älvmynningen. Lagstiftningen behöver bli tydligare på denna punkt. Detta bör ges regeringen till känna.

9.7 Hinder för vandringsfisk

I de flesta större älvar i Sverige är vattenkraften så utbyggd att det inte längre finns några lämpliga lekområden för lax. I några älvar, exempelvis Klarälven, Ljusnan och Dalälven, finns det dock områden kvar dit laxen skulle kunna släppas upp för att leka. Det bör därför finnas förbiflöden vid de kraftverk som ligger mellan dessa lekområden och havet. Situationen i dagsläget är att det på vissa ställen inte finns någon fiskväg förbi kraftverken, eller att denna fungerar dåligt. Enligt miljöbalken är kraftverken skyldiga att ha ett vattenförbiflöde på minst 5 % för att fisken skall kunna vandra.

Att Sverige har fyra outbyggda älvar är en sanning med modifikation. För att komma upp i Vindelälven måste laxen nämligen passera Stornorrfor kraftverk i Umeälvens nedersta del och ynglen måste passera samma kraftverk på sin utvandring i havet. Den laxpassage som finns idag vid kraftverket fungerar inte; endast 30 % av den lekmogna fisken kan ta sig upp förbi Stornorrfor och inga kan ta sig tillbaka ner till havet. 75 % av smolten överlever färden genom turbinerna på sin väg ut till havet. Detta är ett av exemplen på när förbiflöden inte fungerar som avsett. Eftersom problemet är föremål för en flera decennier lång domstolstvist belyser det också behovet av bättre juridiska redskap för att hantera gamla vattendomar.

För att kompensera för den uteblivna möjligheten för laxen att vandra upp i älvarna, är kraftverken är skyldiga att kompensationsodla fisk, som sedan märks genom fettfeneklippning och sätts ut nedströms kraftverket.

Ålen är en av de viktigaste fiskarterna för det kustnära fisket. Sverige har unika möjligheter att med en ökad utsättning bidra till återhämtningen av det europeiska ålbeståndet då det här finns stora outnyttjade uppväxtområden. För att ålen skall kunna vandra ut i havet behövs dock vandringsvägar förbi kraft-

verkens dammar. Det är därför beklagligt att Miljöbalksutredningens direktiv inte omfattade uppdraget att utreda förändringar i möjligheten att ompröva gamla vattendomar utifrån ett naturvårdsbehov.

9.8 Fiskkonsumenternas roll

Konsumenterna har en viktig roll i allt miljöarbete. Fiskeriverket, fiskerinäringen och KRAV driver ett projekt kring miljömärkning av fisk. Miljömärkta räkor produceras nu på flera ställen i Sverige. För att få ett fungerande miljömärkningssystem krävs relevant information om bestånd, fiskemetoder och fiskets bedrivande, t.ex. huruvida regler och kvoter respekteras. Ett av kriterierna för miljömärkning är att fisken är fångad från ett bestånd som anses lämpligt. Idag ligger ansvaret att ansöka om att få ett bestånd godkänt på den enskilde fiskaren. När ett bestånd blivit godkänt kan alla fiskare som fiskar på detta bestånd dra fördel av klassningsbeslutet. Detta kan vara en orsak till att inga ansökningar om fiske på några fiskarter kommit in. För ett antal arter och bestånd finns redan tillräckligt faktaunderlag för att ta ställning till om fiske på beståndet är miljögodkänt. En ansökan till en kostnad av 10 000 kronor per bestånd skulle kunna ge KRAV-godkännande för allt fiske på ett visst bestånd. För vissa bestånd kan ytterligare förstudier behövas för att få fram tillräckligt faktaunderlag och då kan kostnaden bli högre för att få godkännande för beståndet i fråga.

Staten bör ta på sig att ansöka om godkännande för miljömärkning för de bestånd där svenska fiskare huvudsakligen är verksamma. Fiskeriverket bör få ansvaret för detta och den i sammanhanget ringa kostnaden (några hundratusentals kronor) bör inrymmas i Fiskeriverkets budget. Detta bör ges regeringen till känna.

9.9 Revidering av FN:s havsrättskonvention

Den internationella havsrätten, såsom den bl.a. uttrycks i FN:s havsrättskonvention, bygger i allt för stor utsträckning på gamla föreställningar om att havet tillhör alla och i princip kan behandlas hur som helst. Detta kanske var ett funktionellt förhållningssätt för 200 år sedan men är inte hållbart idag. Därför måste havsrätten reformeras i grunden så att en ansvarsfull och rationell förvaltning av havets resurser möjliggörs. Idag är samtliga hav utsatta för utfiskning och många bestånd riskerar att helt kollapsa. Torskfisket utanför Newfoundland är ett avskräckande exempel. I år har bl.a. EU:s ministerråd diskuterat det bekymmersamma faktum att ansjovisfisket i Biscayabukten är på väg att kollapsa. Överutnyttjandet av havets resurser är ett exempel på vad ekonomer kallar "allmänningarnas tragedi", dvs. att en resurs utan verklig ägare kommer att överutnyttjas.

Lösningen på problemet med överutnyttjande av havets resurser är att skapa tydliga rättsliga regler kring vem som har rätt att bruka olika delar av det begränsade resursutrymmet (fisk, buffringskapacitet mot föroreningar,

Fel! Okänt namn på

transporter). En reformering av FN:s havsrättskonvention skulle kunna bereda vägen för en rationell förvaltning av havet. Incitament för en ansvarsfull fiskeripolitik skulle kunna skapas. FAO bedömer att världens totala fiskfångster kan öka med 20 miljoner ton om fiskeriansträngningen minskade och genomsnittsåldern för de fångade fiskarna ökades. Sveriges regering bör snarast ta initiativ till en omfattande reform av FN:s havsrättskonvention i syfte att skapa tydliga rättsliga regler kring vem som har rätt att bruka olika delar av det begränsade resursutrymmet i haven. Detta bör ges regeringen till känna.

10 Yrkesfiskarnas villkor

Förutsättningarna för yrkesfisket bestäms delvis av det allmänna näringsklimatet. Kristdemokraterna har på näringspolitikens område en rad förslag som förbättrar möjligheterna att starta och driva företag. Det gäller bl.a. regel-förenklingar, skattelättnader, sparande och investeringar.

Det småskaliga kustfisket och insjöfisket får utvecklingsstöd enligt EU:s nya fiskeprogram för att det inte skall minska eller helt dö ut. Detta förutsätter att fisket verkligen är hållbart.

10.1 Spökfiske

Förlorade fiskegarn, s.k. spökgarn, fortsätter att fiska under flera års tid. Beräkningar har visat att dessa fångar lika mycket fisk som den fångst som landas. Detta är ett stort problem som måste lösas. I dessa spökgarn fastnar även vajrar och annat skräp som kan utgöra en fara för fisket. Försök med upptagning av spökgarn har bedrivits genom Fiskeriverkets havsfiskelaboratorium i Lysekil.

Vid tillfälliga avbrott i fisket, t.ex. på grund av väderlekssituationen eller båthaveri, kan yrkesfiskare få arbetslöshetsersättning. Möjlighet därtill finns även vid stillaliggande på grund av uppfiskad kvot och om möjlighet att gå ut på annan typ av fiske saknas. Dessa fiskare borde i stället erbjudas möjlighet att dragga upp s.k. spökgarn i Östersjön, liksom att utföra provfiske och delta i miljövårdsinsatser. De har förutom båtar såväl utrustning och kunskap som den erfarenhet som krävs för detta. Fiskarena har idag möjlighet att fiska upp dessa garn mot ekonomisk ersättning som kommer dels från staten, dels från EU:s strukturfonder.

10.2 Fiskekonto

Som ett resultat av varierande fångstmängder varierar fiskares inkomster kraftigt från år till år. Denna inkomstvariation är ett stort problem för yrkesfiskarna. För att kompensera detta torde det vara rimligt, att fiskare ges möjlighet till avsättningar mellan olika år enligt samma modell, som finns inom

skogsbruket, det s.k. skogskontot. Kristdemokraterna föreslår att regeringen inför ett utjämningskonto – ett ”fiskekonto” – för yrkesfiskarna. Regeringen bör lägga fram förslag till en lag om fiskekonto.

10.3 Fartygsbyte

När fiskare behöver byta fartyg måste de skattemässigt kunna resultatreglera mellan olika beskattningsår. Här har svenska fiskare ett sämre utgångsläge än kollegor i Danmark och Norge, där skatteregleringarna är betydligt mer fördelaktiga ur periodiseringssynpunkt. Därmed blir finansieringen mer fördelaktig. För den svenska fiskaren innebär reglerna att fiskaren ofta tvingas att skatta av hela, eller stora delar av, vinsten under pågående verksamhet. I många fall leder detta till alltför snabba ersättningsanskaffningar eller inköp av tillfälliga ersättningsfartyg.

Kristdemokraterna menar att s.k. negativa saldon för inventarietillgångar måste tillåtas. Dessa saldon står då kvar efter försäljning och skall inom två till tre år utjämnas genom ersättningsinvestering. Om så inte sker, återförs det negativa saldot till beskattning. Regeringen bör lägga fram förslag om ändring av skattelagstiftningen så att negativa saldon för yrkesfiskets inventarietillgångar tillåts.

10.4 Inför ett yrkesfiskaravdrag

Det svenska fisket verkar på en internationell marknad. På en och samma marknad finns aktörer från flera länder, bl.a. Danmark och Norge. De fiskar på samma vatten, säljer på samma marknad, gör inköp av förnödenheter och drivmedel på samma ställen och lämnar båtar för reparation och underhåll på samma varv. Skattevillkoren för svenska fiskare är däremot klart mindre fördelaktiga än för deras nordiska kollegor. Sveriges bristande tillträde till fiskevatten i Nordsjön innebär i sig en konkurrensnackdel mot Norge och Danmark, vilket ytterligare förvärras av dessa länders bättre skatteavdrag för yrkesfiskare. Utredningen om yrkesfiskets konkurrenssituation kom med sitt betänkande i januari 1999. Sedan har förslaget beretts i Regeringskansliet men förslaget om införande av ett yrkesfiskaravdrag har hösten 2004 ännu inte fått klartecken från Bryssel. Danmark, som ju också är EU-medlem, stöder sina fiskare. Sverige bör, på liknande sätt, stödja sina yrkesfiskare.

Kristdemokraterna anser att det är angeläget att det förslag till yrkesfiskaravdrag, som föreslogs i SOU 1999:3 om yrkesfiskets konkurrenssituation, införs så snabbt som möjligt. Sedan några år tillbaka ligger ärendet hos EU-kommissionen. För två år sedan bereddes ärendet fortfarande hos kommissionen och Kristdemokraterna yrkade på att regeringen borde påskynda frågan. Frågan bereds fortfarande. Regeringen bör verka för att påskynda yrkesfiskaravdragets införande, bland annat genom att aktualisera frågan inom ministerrådet. Detta bör ges regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

10.5 Dumpade gifter

Dumpade farliga ämnen, t.ex. senapsgas, i behållare som sakta fräts sönder följer med fångsten vid fiske och utgör en stor hälsorisk för fiskare. Särskilt stort är detta problem i södra Östersjön, men även Skagerrak är drabbat genom dumpad ammunition som innehåller stora mängder farliga ämnen. Staten menar att statlig ersättning täcker nästan all kostnad för sanering av senapsgas och hänvisar till att sådana olyckor är mycket sällsynta. Fiskarna anser inte att skyddet är fullgott, varför nya diskussioner bör tas upp mellan fiskare och staten. Kristdemokraterna menar att man också skall kunna erhålla ersättning för förlorad fångst samt skador på fiskeredskap och annan materiel. Kristdemokraterna har länge krävt en översyn av skyddet för fiskare vid olyckor med kemiska stridsmedel. Det är angeläget att de svenska yrkesfiskarna får ersättning för de kostnader som kan uppstå i samband med olyckor med farliga ämnen.

Fiskeriverket redovisade den 15 oktober 2003 för regeringen en översyn av ersättningssystem för kostnader i samband med skador på fiskefartyg till följd av dumpat kemiskt militärt material eller miljöfarliga kemiska ämnen. Fiskeriverkets förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Det är angeläget att regeringen snarast lägger fram ett förslag till lagstiftning som förbättrar tryggheten för yrkesfiskarna i detta avseende. Detta bör ges regeringen till känna.

10.6 Utbildning

Fisket är i dag en bransch med stort behov av förnyring. Den tekniska utvecklingen gör att även redan verksamma fiskare behöver en relevant teoretisk och praktisk utbildning. En utbildning där krav på kunskap och förståelse för det ekologiska systemet och miljöpåverkan är en viktig del. Utbildningsinsatser behövs även för nu verksamma fiskare.

Sedan ett par år tillbaka finns möjlighet till en gymnasieinriktad yrkesutbildning av yrkesfiskare. Den ges vid Fiskets Utbildningscentrum (FUC) på Öckerö och är en treårig gymnasieutbildning med möjlighet att studera vidare vid högskola. Utbildningen ger även grundläggande nautisk och maskinteknisk behörighet samt säkerhetsutbildning. Kristdemokraterna anser det viktigt att det finns en gymnasieutbildning med inriktning på fiske för att trygga nyrekryteringen och den framtida försörjningen inom fiskenäringen.

Det är också viktigt att erbjuda fördjupade kunskaper för olika specialiseringar inom fiskenäringen. Därför föreslår Kristdemokraterna att en fiske-teknisk yrkeshögskoleutbildning etableras för att tillgodose näringens behov av välutbildad arbetskraft. Härigenom kan också det för näringen så viktiga forsknings- och utvecklingsarbetet initieras och spridas. Detta bör ges regeringen till känna.

10.7 Fiskeberoende näringar

Den svenska förädlingsindustrin är beroende av både mindre och större företag. De mindre förädlingsindustrierna bevarar den svenska kustbygden levande och främjar det småskaliga fiskets fortbestånd. Kristdemokraternas förslag på näringspolitikens område skulle ge förbättringar på området. För många småföretagare är det svårt att känna till och efterleva ett alltför omfattande regelverk. Därför bör en sådan företagare vid första kontakt med myndighet i samband med start av verksamhet kunna få upplysning om samtliga tillstånd och avgifter som behövs för verksamheten, även om någon del tillhör någon annan myndighet.

Det råder även ett behov av yrkesutbildad personal inom fiskeberedningsindustrin. Kristdemokraternas politik för lärlingsutbildning innebär att möjligheterna till sådan yrkesutbildning förbättras.

10.8 Säl och skarv

Säl är ett problem för yrkesfiskarna genom att de orsakar skador på redskap och fångst. Sälskadorna är i vissa områden så omfattande att det har medfört stora svårigheter för yrkesfiskarnas verksamhet. Problemet är särskilt stort i Bottenhavet, Bottenviken, Kalmarsund och Hjälmaren. På västkusten är det framför allt fisket med ålryssjor som är utsatt för sälskador. Sedan slutet av 1980-talet har gråsälbeståndet ökat kraftigt, vilket medfört ökade skador. Idag finns enligt Naturvårdsverket minst 16 000 gråsäl i Östersjön och beståndet ökar med ca 7 % per år. De ekonomiska förlusterna bedömdes av Fiskeriverket år 2002 uppgå till ca 50 miljoner kronor. Den ersättning som staten betalar för sälskador uppgick år 2003 till knappt halva den summan, 23 miljoner kronor.

Det pågår arbete med att ta fram sälsäkra redskap. Än så länge sker det dock med begränsad framgång vad gäller de för kustfisket så viktiga rörliga fiskeredskapen. Viktigt är också att få fram mer artelektiva fångstredskap. När det gäller ålryssjor tror forskare att det är bifångsten som lockar sälen.

Det stora skarvbeståndet orsakar också omfattande skador för yrkesfiskarna. Tillstånd för skydds jakt kan beviljas av länsstyrelsen, men det sker för det mesta mycket restriktivt. Till följd av att skarven numera är skyddad i hela Västeuropa har skarvbestånden expanderat kraftigt såväl antalsmässigt som geografiskt. Skarvar livnar sig nästan uteslutande på fisk. Skarven utgör idag ett problem i södra Sverige, bl.a. i skärgården och de stora sjöarna, liksom i flera mellanstora sjöar. Förutom att ta fisken skadar skarvarna också fiskeredskap i form av garn och fasta nätredskap.

Det finns alltså ett behov av mer kraftfulla åtgärder gentemot säl och skarv än vad regeringen hittills velat föreslå. Enligt Kristdemokraterna skall säl- och skarvbestånden regleras genom ansvarsfull viltförvaltning utifrån jaktetiska principer och med tydliga regler i form av tider och andra villkor. Därigenom skall bestånden hållas på en sådan nivå att skadorna för yrkesfisket sänks till en acceptabel nivå. Detta bör ges regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

Ett problem i sammanhanget är att skarven omfattas av EU:s fågeldirektiv och därmed är allmän jakt och förstörelse av bon och ägg förbjuden. EU-kommissionen har kritiserat Sverige för att tillstånd till skyddsjakt på skarv beviljas alltför lättvindigt. Enligt Kristdemokraternas bedömning har kommissionen inte tagit tillräcklig hänsyn till de lokala förhållanden som råder på olika håll i Sverige. Det är därför bättre att denna typ av jaktfrågor beslutas på nationell nivå.

I avvaktan på långsiktiga åtgärder bör storleken på skadeersättningarna höjas så att ersättningen kommer på en rimligare nivå. Kristdemokraterna anvisar därför 4 miljoner kronor mer än regeringen till anslaget 42:5 *Ersättningar för viltskador*.

11 Vattenbruk

Vattenbruket har en betydande tillväxtpotential men är ringa i Sverige i en internationell jämförelse. Den svenska produktionen är ca 7 000 ton, kraftbolagens kompensationsodling oräknat. Den totala världsproduktionen uppgår till 23 miljoner ton och växer snabbt. FAO beräknar att vattenbruksproduktionen passerar den totala världsproduktionen av kött år 2010.

Det svenska vattenbruket sysselsätter ca 1 000 personer, varav ungefär hälften arbetar med odling för direkt konsumtion och resten med odling för utsättning. De viktigaste fiskslagen i det svenska vattenbruket är regnbågslox, ål, röding, sötvattenskräftor och blåmusslor. Förhoppningar finns om att kunna odla både gös och torsk i större omfattning än vad som sker i dag. Vattenbruk innebär ett mer resurseffektivt sätt att göra människoföda av havets och vattendragens resurser. 10 kilo foderfisk ger 4,1 kilo torsk i odling men endast 2,0 kilo torsk i havet. Vattenbrukets potential som näring i Sverige behöver lyftas fram tydligare. Inte minst bör vattenbrukets roll för fritidsfisket påtalas. En stor del av sportfisket som bedrivs i Sverige förutsätter fiskodling för utsättning.

Vattenbruket kan medföra stor påverkan av vattenmiljön, men miljöeffekterna kan kontrolleras och minimeras genom kontinuerlig övervakning och rätt dosering av föda. Ett problem är att finna lämpliga platser för vattenbruk. Kommunerna bör därför i sina översiktsplaner ange områden lämpliga för fiskodling, så att beredskap finns.

Hälsotillsynen av fisken kan bli relativt kostsam för en liten vattenbrukare men är nödvändig för en hög klassning av fisken, vilket i sin tur ökar utvecklingsmöjligheterna. Ingen fisk får säljas vidare levande, om den inte har hälsokontrollerats. Konsekvenserna av ett sjukdomsutbrott blir omfattande och medför stor risk för konkurs för småföretagare på grund av det långa stillestånd i verksamheten som blir följd.

Det är ett stort problem att forskningen ännu inte har tillräckliga kunskaper om sjukdomar hos fiskar, vare sig vilda eller odlade. Detta har medfört att vattenbrukare nekats tillstånd på motsäggande och varierande grunder med omfattande konsekvenser för den enskilda brukaren. För att få en bättre ve-

tenskaplig grund för myndigheters beslut krävs alltså mer resurser till forskningen. Riksdagen bör begära att regeringen återkommer med förslag till ett program för hur vattenbruket kan utvecklas i Sverige.

Vid en expansion av vattenbruket måste tillgången till fiskmjöl säkras på ett sätt som inte ökar det s.k. industrifisket. Regeringen bör ge i uppdrag åt exempelvis SLU att i samarbete med berörda näringar genomföra forskning om alternativ till utfodring med fiskmjöl inom kyckling- och svinproduktion. Detta bör ges regeringen till känna.

11.1 Tillståndsgivning och tillsyn

För att skapa goda förutsättningar för investeringar i vattenbruk är det nödvändigt med långsiktiga spelregler. Det behövs därför klarare regler och en enklare tillståndsgivningsprocess. Tillstånd bör vara relaterade till utsläpp av närsalter i stället för den nuvarande ordningen där tillstånd är relaterat till produktionsmängd. Detta bör ges regeringen till känna. Det är glädjande att det antal kilo fosfor som släpps ut per producerad fisk inom svenskt vattenbruk stadigt minskar.

12 Fritidsfiske och fisketurism

12.1 Det fria handredskapsfisket

Handredskapsfisket har varit fritt på västkusten och i Västerhavet sedan lång tid tillbaka. På ostkusten och i de fem största insjöarna frisläpptes det tidigare reglerade handredskapsfisket på enskilt vatten 1985. Syftet var att ge ökade rekreativsmöjligheter för den fritidsfiskande allmänheten. Det goda syftet har missbrukats, till exempel i form av otillåtet trollingfiske och fiske för försäljning. Otillåtet fiske resulterar även i att fiskevården försvåras. Denna situation skulle kunna förbättras genom att skapa möjlighet att i vissa områden inrätta fiskevårdsområden med möjlighet till försäljning av fiskekort. Kristdemokraterna anser att det fria handredskapsfisket bör finnas kvar inom huvuddelen av det område där fritt fiske idag råder. Men inom vissa begränsade områden, där fiskebestånden väsentligen kan anses uppehålla sig inom vissa avgränsade områden och där konfliktsituationer ofta uppkommer, kan det vara befogat att reglera fritidsfiskarnas tillträde till fiskevattnen. Försök bör göras med ett par områden på ostkusten och i de stora sjöarna. Kristdemokraterna vill därför på försök skapa en möjlighet för vattenägare att kunna bilda lokala fiskevårdsområden för att begränsa utomstående handredskapsfiske även vid kusterna och de stora sjöarna. Detta får inte leda till att allmänhetens möjligheter till fritidsfiske vid kusterna och de stora sjöarna avsevärt försämras. Detta bör ges regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

Utredningen (SOU 2001:82) konstaterar att det fria handredskapsfisket alltsedan det infördes utgjort en källa till irritation för skärgårdsbefolkningen framför allt på ostkusten. Vidare skriver utredaren:

Möjligheterna att genom upplåtelse få intäkter från sportfisket försvann och därmed lokalt genererade medel för bl.a. fiskevårdsinsatser och fiskeutveckling. Generellt blev motivationen för det lokala fiskevårdsarbetet minimal då man förlorade kontrollen över sina vatten.

Idag blir de negativa effekterna av fiskereformen allt mer tydliga. Att ej bofasta och framför allt utländska intressenter expolaterar och tjänar pengar på den fria sportfiskeresursen märks allt oftare, vilket ökar irritationen hos den bofasta befolkningen. Denna irritation verkar starkt hämmande för och drabbar även de seriösa entreprenörer med lokal anknytning som under senare år, bl.a. via av länsstyrelserna initierade projekt, utvecklar fisketurismen.

12.2 Vandringsfiskens möjligheter

Kristdemokraternas vision är att vattendragen åter skall bli miljöer för vandrande fiskarter som lax, laxöring och ål. Vi vill understryka den brist på strömmande vatten som i dag råder. Många arter som är beroende av biotopen strömmande vatten återfinns bland hotade arter. I flertalet större vattendrag spärrar fördämningar för vattenkraft vägen för lax och öring. Även om det finns förbiflöden är det inte ovanligt att fisk skadas vid passagen. Kraftverksinnehavarna är därför i många fall skyldiga att kompensationsodla fisk, som sedan märks och sätts ut nedströms kraftverket. Gamla dammar och rester från flottningsperioden utgör dessutom stora miljöhinder som måste undanröjas. Enligt Kristdemokraternas mening bör det finnas förbiflöde vid alla kraftverk. Det innebär att de utbyggda älvarna, i de fall det inte redan finns, bör förses med erforderliga laxtrappor och vandringsvägar för ål.

12.3 Fredningsområden

Fiskeriverket kan med stöd av fiskerilagstiftningen inrätta fredningsområden där fiske helt eller delvis är förbjudet. För närvarande finns ca 200 sådana fredningsområden. Kristdemokraterna anser att vattenägarens fritidsfiske för husbehov i normalfallet bör vara tillåtet i områden som är fredade från fritidsfiske. Däremot bör fritidsfiske med stöd av allmän rätt inskränkas i dessa områden. När det gäller inskränkningar i fritidsfisket vill Kristdemokraterna således göra en distinktion mellan vattenägares och övriga fritidsfiskares rättigheter. Detta bör ges regeringen till känna.

12.4 Fisketurism

Fisketurism utgör ett relativt nytt turistområde där det finns möjligheter till företagande. Tack vare våra rena vatten och en relativt god fiskhälsa finns förutsättningar att utveckla sportfisket som turistgren i Sverige. Fisketurismen

Fel! Okänt namn på

är en näring som är beroende av tillgång på rika fiskbestånd i en naturlig och attraktiv miljö. För att utveckla fisketurismens möjligheter bör det införas en möjlighet till fiskevårdsområden i vissa områden där det nu råder fritt fiske (se ovan). Idag bedriver endast 21 % av landets ca 300 fisketurismföretag sitt fiske i havet. Det är angeläget att möjligheterna till entreprenörskap inom fisketurism förbättras i dessa områden. Det är viktigt med en balanserad utveckling där turismen kan utvecklas som ett komplement till fisket i kustsamhällen och i skärgården.

Stockholm den 4 oktober 2005

Sven Gunnar Persson (kd)

Björn von der Esch (kd)

Ragnwi Marcelind (kd)

Lars Gustafsson (kd)

Annelie Enochson (kd)

Dan Kihlström (kd)

Johnny Gylling (kd)

Tuve Skånberg (kd)